

Ab ovo

fölmondható volna a modern dráma története. Vagyis a *tojástartól* elmesélhetnénk magasztosságfoszlato folyamatát, hogy a regényesen bámúlt történelemben fölfedezi az érdeki mozgatókat. *Shaw Szent Johanna-jának* első felvonásában sztrájkolnak a tyúkok, csak amikor a népvézér parasztlány isteni küldetést vállal magára megszabadítandó hazáját a sa-nyargató ellenségtől, akkor toj-
nak újra. *Ab ovo* mutatja meg Dürrenmatt a római birodalom bukását, mert a szük-markúvá váló madarak a vég-ső csődöt előlegezik meg. *Ab ovo* kezd mindkét kaján komédiaszerző bölcse drámáját. A *tojástartól* tekintik végig az igazi emberi értékeket. A *tojástartól*, ami az újjászületést talányos célszerűséggel testesíti meg.

Ab ovo Leda, írja Horatius a költészetről szóló levelében, arra intve: kerülendő a körül-ményes bevezetés, a trójai há-borút sem kell *Léda tojásával* elkezdeni.

Kaposvárott, Mohácsi János rendezésében Dürrenmatt *A nagy Romulus* című komédiá-ját — amit a színlap érzelme-sen színesíti *tragédiának* titulál — *ab ovo* helyett *ab AVO* játsszák. A rendezőnek határo-zott érzéke van klasszikus vagy félklasszikus művek idő-szerűsítéséhez. A nagy Romu-lusban meglátta a csőd nap-rakész komédiáját. Megtol-dotta ugyan szombat esti tv-kabaréhumorral (*körkörös vé-delem*, nyelvi durvaságok, né-hány ízetlen tréfa éktelenke-dik), mégis egy világrendszer széthullásának napjaiban né-hány okos gondolattal, aggódó látomással fejezte meg a svájci szatírát. *Fáy Árpád* régi fordí-tásában adják az eredetit, az előadás utolsó harmadában visszafordítják a szót németre.

Szerényen annyit állít a színlap: a dramaturgiai munkákat **Eörsi István** és a rendező végeztek el. **Eörsi** nem retusálta a drámát, variációt írt belőle. A betörő germán hadak *Cselényi Nóra* amerikai egyenru-háiban szétrombolják *Khell Zsolt* fanyar színpadi antikvi-tását; tank gördül be, fülsíke-títő géppuskasorozatok leka-szabolják a régi rend boldog-boldogtalan képviselőit, szép színpadi tömegvérengzést lát-hatunk. Kedvetlen győztesként színre lép a németül is szépen beszélő *Kulka*. Szkeptikus bá-nata, távolságtartó világundo-ra, mély kultúrálja, belső ele-ganciája megegyezik a szerző elképzeléseivel, és az előadás-nak is nyeresége. Szerencsére az ő reménytelenül aggódva cigarettázó alakjára megy le a vég-ső függöny. Ellenlábását, a címszerepet, *Gyuricza Istvánra* osztották, félrehalva a szerző megjegyzését: *A színésznek minden alakom külsőleges vonásai mögött az embert kell megkeresnie, különben soha-sem fog megbirkózni szerepé-vel.* A kaposvári Romulus nem bírja a szerepet szkeptikus cernával. Szépen megoldott részek változnak nála külső-leges tréfákkal és szavaló reto-rikával. Alakítása egyetlen, akár az előadás.

Jó *Kelemen József* elnyúzott hőse, *Molnár Piroska* bős anyája, *Karácsony* és *Zname-nák* komornyikja (előadást nyitó balettszerű jelenetük egészen remek, ez egyben *Lugo-si Györgynek* a színészi mozdulatokat megkoreografáló munkáját is dicséri).

Színes epizód *Serf Egyed* műkereskedője. *Csapó György* kitűnő kelet-római császár. Stílus és stílustalanság, pátosz és próza, emelkedettség és bo-hózatosság közt egyensúlyoz.

Úgy rémlik: megfelelőbb lett volna a címszerepre. Az elő-adás teli félreosztott szerepek-
kel. Mohácsi dolgos és eszes, ügyes rendező, de rossz ember-
ismerő. Nem tudja, mi lakik valójában egy-egy színészében. Rossz emberismerettel rendez-ni ugyan nehéz, inkább igaz-gatásra teszi alkalmassá, vagy miniszter lehetne így. *Aemilia-nust* például a tehetséges *Tóth Géza* nem sértett embernek, buta hősnék, végsőkig elszánt fanatikusnak játssza, hanem hősileg, *szerepkörnek*.

Az előadás zömét az teszi kínosan unalmassá, hogy a rendező játssza a cselekményt, nem a színészek. Ezért is kell kiterjeszteni a rendszabályo-
kat a csuklókra, kezekre, moz-dulatokra, hiszen a színészi kezdeményezés és alkotás hiányzik. Egy példát rá, mire gondolok. *Bezerédi* mai civil-ben bésétál a történelemben ka-pitalista nadrággýárosként. Ka-lapját a császár lakomaasztal-n álló palackra dobja há-nyavetien. Romulus fölcspen-penti, lelöki a földre. A tő-kés nem folytatja a tárgyalást, sértett előkelőséggel nézi ka-lapját. Hosszú, kitarított szü-net. Az előadás legsűrűbb drámai pillanata. A császárné riadt készéggel kiségit, leha-jol, fölveszi a kalapot, tisztá-za a helyzetet. Ez nem rendezői találmány. Ez színészi le-lemény. Eppen egyszeri érté-kével figyelmeztet rá: külső, nem pedig belső rendezés folyt Kaposvárott. Így azután több a hordalék az értéknel. Költsé-gesebb is a produkció. Az ere-deti utolsó felvonás helyén adott hadijelenetek szcenikai-lag is megterhelik a műszakot és az előadást. A mutatványok nyögvenyelősek. Egy híres francia mondas jut eszembe, hogy tojásügyileg zárjam be-számolómat: *Tant de bruit pour une omelette!*

Mennyi láрма egy rántot-táért!
M. G. P.